

Заклучоци

ФОНДАЦИЈА КОНРАД АДЕНАУЕР

Декември 2011

СТРАТЕГИИ ЗА РЕГИОНАЛНА ЕНЕРГЕТСКА БЕЗБЕДНОСТ - ЕНЕРГЕТСКА ПОЛИТИКА ВО ВРЕМЕ НА КЛИМАТСКИ ПРОМЕНИ

По повод промоција на најновото издание на "Политичка мисла", последен број за 2011 година, кое го носи насловот "Стратегии за регионална енергетска безбедност", Фондацијата Конрад Аденауер во заедничка соработка со Институтот за Демократија Социетас Цивилис и Здружението на граѓани ФРОНТ 21/42 организираше стручна конференција на тема "Стратегии за регионална енергетска безбедност – Енергетска политика во време на климатски промени", 12-13 декември во Битола.

Содржина

■ Страна 1

Климатската политика на Европа-шанса за одржлив регионален развој

■ Страна 3

Енергетските политики во регионот во контекст на хармонизација со ЕУ

■ Страна 4

Енергетската безбедност/сигурност како глобален проблем-регионални предизвици и перспективи

Целта на овој проект беше поттикнување пред сè на експертската јавност и обезбедување на конкретни препораки и заклучоци кои би послужиле како подлога за наредни владини и невладини стратегии во оваа сфера, како и размена на искуства од регионот и пошироко на оваа навистина горлива тема. На конференцијата земаа учество најрелевантни учесници во креирањето на стратегиите на ова поле, експерти во областа, и тоа, претставници од надлежните владини институции, институции од енергетскиот сектор, академската сфера, како и претставници од невладините институции од земјата, регионот и пошироко.

Конференцијата опфати дискусија во рамки на три работни сесии, и тоа:

Сесија 1:

Климатската политика на Европа – шанса за одржлив регионален развој??

Сесија 2:

Енергетските политики во регионот во контекст на хармонизацијата со ЕУ

Сесија 3:

Енергетската безбедност/сигурност како глобален проблем – регионални предизвици и перспективи

Во секоја од сесиите беа изнесени ставови од аспект на говорниците, односно институциите кои ги претставуваат, а по секоја сесија во рамки на отворената дискусија учесниците имаа можност да се вклучат со прашања и сугестии во однос на темата. Подолу се наведени главните заклучоци и препораки кои произлегоа од излагањата на панелистите, како и од дискусиите кои произлегоа од секој панел.

Заклучоци и препораки од поединечните сесии

Сесија 1: Климатската политика на Европа – шанса за одржлив регионален развој?

1. Човековиот фактор, односно човечките активности имаат огромно влијание врз промените во климатскиот систем. Оттука човекот мора да одигра клучна улога во справувањето со климатските промени;
2. Неопходно е сите земји да спроведуваат мерки за намалување на емисиите на стакленички гасови, со цел просечното глобално затоплување да не ја надмине

**СТРАТЕГИИ ЗА РЕГИОНАЛНА
ЕНЕРГЕТСКА БЕЗБЕДНОСТ-
ЕНЕРГЕТСКА ПОЛИТИКА ВО
ВРЕМЕ НА КЛИМАТСКИ ПРОМЕНИ**

ДЕКЕМВРИ 2011

- критичната граница од 2 °C. Во оваа смисла Светскиот самит за климатски проемни има огромно значење;
3. Борбата против климатските промени налага целосна промена на начинот на живот сите држави: како земјите – членки на ЕУ, така и во САД, но и во земјите во развој како Кина. Во оваа смисла се почесто се говори за потреба од “нова индустриска револуција”;
  4. Потребни се стратегии и конкретни активности за поддршка на “зелената технологија” (green technology);
  5. Што по Кјото? Неопходно е донесување и усвојување на *jus cogens* / задолжителна меѓународна норматива, односно спогодба за справување со климатските промени;
  6. Грижата и унапредување на здравјето и здравиот начин на живот треба да бидат императив на сите, и на локалната и на централната власт, но и на бизнис субјектите. Не постои економско-социјално оправдување за загадувањето (економско – социјален прогрес на штета на животната средина во целина е недозволиво оправдување). Во оваа смисла, а во контекст на неодамнешната алармантна ситуација со загадувањето на амбиентниот воздух во Скопје беше укажано на потребата од:
    - 24-часовна инспекција на индустриските објекти
    - ремоделирање на урбанистичкото планирање и строго регулирање на условите за градба со фафоризирање на *eco-friendly* и енергетски ефикасни објекти и воопшто градежна инфраструктура во Р. Македонија
    - ревизија на постоечките Детални урбанистички планови (ДУП) во Република Македонија
    - донесување на Закон за зеленило и формирање на т.н. зелен катастар
    - повторно воведување на институцијата “Градски архитект” во системот на локалната самоуправа во Р. Македонија
  7. Потребно е практикување и унапредување на Механизмот за чист развој (CDM), како и зголемено инвестирање од страна на Анекс 1 државите, потписнички на Кјото протоколот;
  8. Потребно е ревидирање и унапредување на одредени стратегии во Р. Македонија, но и соодветна имплементација на дел од стратегиите. Како посебно важни за оваа проблематика можат да се издвојат следните:
    - Национална стратегија за одржлив развој во која секторот чиста енергија е идентификуван како еден од главните придонесувачи кон одржливиот развој на државата
    - Втор НЕАП (Национален еколошки акционен план) – на овој план се идентификувани проблеми и можни решенија поврзани со климатски промени
    - Национална стратегија за CDM (Механизмот за чист развој), 2008-2012, усвоена 2007
    - Национална стратегија за инвестиции во животната средина – јаглеродното финансирање препознаено како потенцијално за привлекување странски инвестиции
    - Национална стратегија за усвојување на правото на ЕУ во животната средина
    - Национална стратегија за развој на енергетиката
    - Базна студија за обновливи извори на енергија
    - Нацрт национална стратегија за адаптација на здравствениот сектор кон климатските промени
    - Национална платформа за намалување на ризици од катастрофи;
  9. Потребно е засилено инвестирање во енергетската ефикасност и штедењето на енергијата, посебно на електричната енергија која всушност е најквалитетна енергија. Во оваа смисла потребно е да се спроведат мерки за намалување на се изразената пракса во Македонија да се користи електричната енергија за

**СТРАТЕГИИ ЗА РЕГИОНАЛНА
ЕНЕРГЕТСКА БЕЗБЕДНОСТ-
ЕНЕРГЕТСКА ПОЛИТИКА ВО
ВРЕМЕ НА КЛИМАТСКИ ПРОМЕНИ**

ДЕКЕМВРИ 2011

затоплување. Ова на некој начин претставува злосторство против енергијата. Се предлага државно субвенционирање за зголемена употреба на топлинските пумпи, како еден од најефикасните начини на затоплување во домаќинствата;

10. Европската Унија е глобален лидер во борбата против климатските промени. Унијата неодамна усвои стратешки документ со кој се планира декарбонизација на енергетскиот сектор до 2050 година. Македонија како идна членка на Унијата треба стратешки да планира како ќе се вклопи во овие цели и политика.

Сесија 2: Енергетските политики во регионот во контекст на хармонизацијата со ЕУ

1. Енергетскиот сектор е јавен сервис чија цел е достапна одржлива енергија за сите граѓани (не постои сам за себе и профитот не може да биде клучна цел);
2. Македонија е на добар пат во хармонизација на законодавството со ЕУ во повеќето области поврзани со енергетиката. Треба да се комплетира носењето на подзаконски акти што побрзо. Имплементацијата сè уште е голем предизвик и во оваа смисла треба поодлучна акција;
3. Програмата на Владата за субвенционирање на соларни колектори е позитивна иницијатива и за поздравување е одлуката за нејзино продолжување. Сепак, истата има недостатоци кои мора да се корегираат (како ограничен број на 300 граѓани, наведен во огласот). Вкупната сума која се одвојува за оваа програма е сè уште симболична;
4. Диверзификацијата (разновидност) во производството и снабдувањето со енергија е од стратешко значење за Р. Македонија;
5. Препорака - да се олесни административната постапка за производство на електрична енергија од ОИЕ (обновливи извори на енергија) и да се отвори едношалтерски систем за сите документи;
6. Препорака - да се применува политика на стабилни Feed-In тарифи за ОИЕ;
7. Неопходна е соодветна едукација поврзана со разните аспекти на енергетиката на разни засегнати страни: локалната самоуправа, граѓаните;
8. Потребно е соодветно финансирање на проекти за енергетска ефикасност и искористување на ОИЕ. Во оваа смисла кредитите и грантовите за вакви проекти треба да бидат целесно достапни и со пониски камати. Особено се важни финансиски механизми за граѓаните кои се запоставени со постоечкиот закон. Потребно е да се отвори фонд за ЕЕ и ОИЕ;
9. Препорака - Да се донесе посебен закон за ОИЕ и ЕЕ;
10. Истакната е потребата за соработка и заедничко работење:
  - на соодветните институции и организации, при интеграција на ЕУ директивите во националната легислатива
  - на носителите на одлуки и други засегнати страни во регионалната меѓународна соработка, вклучувајќи и регионална

**СТРАТЕГИИ ЗА РЕГИОНАЛНА
ЕНЕРГЕТСКА БЕЗБЕДНОСТ-
ЕНЕРГЕТСКА ПОЛИТИКА ВО
ВРЕМЕ НА КЛИМАТСКИ ПРОМЕНИ**

ДЕКЕМВРИ 2011

стратегиија за привлекување на странски инвестиции;

11. Препорака – да се отвори институт за едукација на кадри во постдипломски и докторски студии за ЕЕ и ОИЕ;
12. Потребни се национални критериуми за одржливост на ОИЕ, особено на хидроенергијата и биомасата;
13. Потребно е осовременување на преносниот и дистрибутивниот систем со цел подобрена ефикасност и зголемено искористување на ОИЕ. Во регионот е корисно да се поттикнува и децентрализирано и од мал размер производство на енергија, како и тн. „off- grid“ (надвор од мрежата) решенија и “NEGAWAT” пристап кон енергетската ефикасност;
14. Од клучно значење за регионот е максимално искористување на можностите за заштеда на енергија, како и истражување и поддршка на нови и иновативни можности за заштеда на енергија.

Сесија 3: Енергетската безбедност/сигурност како глобален проблем – регионални предизвици и перспективи

1. Енергетската безбедност на глобално ниво може да биде загрозна поради:
  - Исчезнување на нафтата и другите фосилни извори на енергија
  - Зависност од надворешни (странски) извори на енергија, особено во услови на енергетска криза
  - Предизвици од доменот на геополитиката како што се поддршката на режими, глобалниот тероризам и трката по воспоставување на стабилност во регионите кои се богати со енергетски ресурси
  - Побарувачка од земјите кои се сиромашни и екстремниот пораст на побарувачка во земјите како Кина и Индија
  - Дебатите околу економската ефикасност наспроти загадувањето во услови на глобализација
  - Дебатите за економската ефикасност и рапидниот пораст на населението во одредени земји и влијанието на истото врз енергетската безбедност
  - Предизвиците од животната средина / климатските промени како такви и
  - Потрагата по обновливи и други алтернативни извори на енергија се предизвиците кои влијаат врз енергетската безбедност и сигурност;
2. Сигурноста во снабдување со ресурси влијае на националната безбедност;
3. Искористување на локално расположливи ОИЕ ја намалува опасноста од загрозување на сигурноста во снабдувањето со енергетски ресурси;
4. Во сферата на снабдување со електрична енергија како и искористување на ОИЕ потребно е постојано унапредување на моделите за снабдување, преку строга проценка на ризикот, како и соодветно дизајнирани планови и стратегии за подобрување на снабдувањето, според ИСО стандарди;
5. Потреба од инволвирање на приватниот сектор како и невладините тинк-танк организации кои се занимаваат со стручни и научни анализи, заради непристрасноста во проценката на параметрите и потребите за задоволување на снабдувањето со енергетски ресурси;

**СТРАТЕГИИ ЗА РЕГИОНАЛНА
ЕНЕРГЕТСКА БЕЗБЕДНОСТ-
ЕНЕРГЕТСКА ПОЛИТИКА ВО
ВРЕМЕ НА КЛИМАТСКИ ПРОМЕНИ**

ДЕКЕМВРИ 2011

6. Политички, административни и информациски бариери, особено бавната имплементација на законите и прописите негативно влијаат на енергетската сигурност;
7. Потреба од утврдување на реалните причини за пропаѓање на јавните тендери, односно поедноставување на процедурите и одредени постапки;
8. Потреба од спроведување на кампањи за подигање на свеста на населението и тоа со повеќе едукативен (наместо чисто информативен) карактер;
9. Потреба од доделување на повеќе грантови кои ќе стимулираат повеќе истражувања во оваа област.

Фондација Конрад Аденауер
Максим Горки 16/кат 3
МК-1000 Скопје
Република Македонија

Тел. +389 2 323 11 22
Факс +389 2 313 52 90
Е-маил skopje@kas.de
www.kas.de/macedonia